

Valtiovarainvaliokunta/maatalousjaosto

TAE Pl. 30: Ruokaketjun kehittäminen ml. elintarvikkeiden viennin edistäminen ja rahoituksen käyttö

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta suhteessa Suomen elintarvikkevientiin ja toteaa seuraavaa.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelma korostaa elintarvikkeiviennin merkitystä osana kasvun kaavaa ja asettaa tavoitteeksi kaksinkertaistaa elintarvikkeiviennin arvon vuoteen 2031 mennessä. Talousarviossa on varattu rahaa vienninedistämistoimille, mutta edelleen merkittävä osa ratkaisuista perustuu määräaikaisiin hankkeisiin pysyväluonteisten rakenteiden sijaan, joten hallitusohjelman pitkän ajan tavoitteen toteutuminen on varsin epävarmaa.

MTK korostaa, että hallitusohjelman kasvutavoite edellyttää pitkäaikaista ja rakenteellista sitoutumista elintarvikkeityksiltä ja valtiolta. Elintarvikkeitykset ovat jo osoittaneet sitoutumisensa järjestäytymällä Ruokatieto yhdistys ry:n puitteissa ruokaviennin kasvustrategian luomiseksi ja johtamiseksi sekä Suomen elintarvikkevientiyhdistys SUVI ry:n puitteissa operatiivisen vientitoiminnan tehostamiseksi. Elintarviketeollisuus on todennut kasvun olevan realistista, kunhan valtio myös sitoutuu pitkäjänteisesti niin, että yritykset uskaltavat investoida kansainvälistymiseen.

Hallitus on ansiokkaasti edistänyt Team Finland -uudistusta, joka toimintojen siirryttyä ulkoministeriöön mahdollistaa vienninedistämisen merkittävän parannuksen ja elintarvikkevienti on uudistuksen kärjessä. Kun Business Finland ei enää tuota kaupallistamista tukevia palveluja työ- ja elinkeinoministeriön on huomioitava aluehallintouudistuksessa, että elinvoimakusten kehityspalveluja tulee kehittää elintarvikkeityksiä kuunnelleen erityisesti pienten ja keski suurten yritysten kansainvälistymisen tueksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vaikuttanut ansiokkaasti edellä mainittujen ministeriöiden uudistushankkeisiin ja pyrkinyt korvaamaan elintarvikkeiviennin puuttuvia rakenteita väliaikaisilla ratkaisuilla. On kuitenkin todettava, että hankemalliset ratkaisut ovat valitettavan lyhytaikaisia ja lyhytnäköisiä. Epävarmuus vientipalveluiden jatkuvuudesta vaikuttaa kielteisesti kasvun edellyttämiin elintarvikkeitysten ja alkutuotannon investointipäätöksiin, eikä hallitusohjelman tavoitteeseen päästä riittävän nopeasti. Talousarvion ja hallitusohjelman toteuttamisen kannalta vaarana on, että rahoitusta ohjataan edelleen pitkäaikaisten ratkaisujen kehitystoimien sijaan hankerahoituksen muodossa vain väliaikaisiin ratkaisuihin, jolloin rahoituksen vaikuttavuus jää luvattoman vähäiseksi.

Tilanneanalyysin perusteella hallinnon tulee pikaisesti:

- Määritellä ja luoda pysyvä ratkaisu ja sijoituspaikka **go-to-market-toiminnoille** (ent. Food from Finland).
- Vahvistaa **Ruokaviraston** resursseja vientilupien saamiseksi. Vuonna 2019 Ruokavirastolla oli **16 henkilöttyövuotta** elintarvikkevientiin liittyvissä tehtävissä ja nyt, vuonna 2025, on enää jäljellä **10 henkilöttyövuotta**. Tämä ei ole linjassa hallitusohjelman tavoitteen kanssa ja hidastaa luvattoman paljon neuvotteluja uusista vientiluvista. Ruokaviraston tulee arvioida kokonaisvaltaisesti toimintansa tehokkuutta ja järjestää oikein mitoitettut resurssit elintarvikkeiviennin edistämiseksi.
- Varmistaa, että **elinvoimakeskukset** tukevat yritysten kasvua ja valmiutta kansainvälistymään. On huomioitava myös, että Business Finlandin lopettamat rahoitustyökalut kansainvälistymisen tueksi voisivat ainakin osin järjestäytyä elinvoimakusten kautta.

- Luoda tiiviissä yhteistyössä ruokaketjun kanssa käyttökelpoista materiaalia **maakuvan** hyödyntämiseksi elintarvikeyritysten kansainvälisessä kaupassa. Hallinnon tulee myös käyttää samaa materiaalia eri kansainvälisissä tilaisuuksissa suomalaisen ruoan tunnettuuden lisäämiseksi ja brändin vahvistamiseksi.
- Edistää kaupallisen **osaamisen lisäämistä** elintarvikeviennin tueksi. Pitkäjänteinen kasvu edellyttää sellaista osaamista, jota Suomesta ei helposti löydy. Jatkuva kasvu edellyttää monipuolista osaamista, mm. myynnin, markkinoinnin, tilaus-/toimitusketjun hallinnan ja vientiasiakirjojen hallinnan tueksi. Tämä osaaminen ei synny vain yhden koulutusohjelman kautta, vaan edellyttää valtakunnallisia ja alueellisia koulutusratkaisuja.

Lisäksi on syytä luoda vahvempi yhteys, esimerkiksi **neuvottelukunnan** muodossa, maa- ja metsätalousministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoministeriön, näiden hallinnonalojen sekä ruokaketjun toimijoiden välille niin, että elintarvikeviennin kasvua voidaan seurata sekä vahvistaa jatkuvalla dialogilla ja yhdessä sovitulla toimilla yli hallituskausien.

Helsinki, 7.10.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Thimjos Ninios

Johtaja, kansainvälinen kauppa